

wandeling

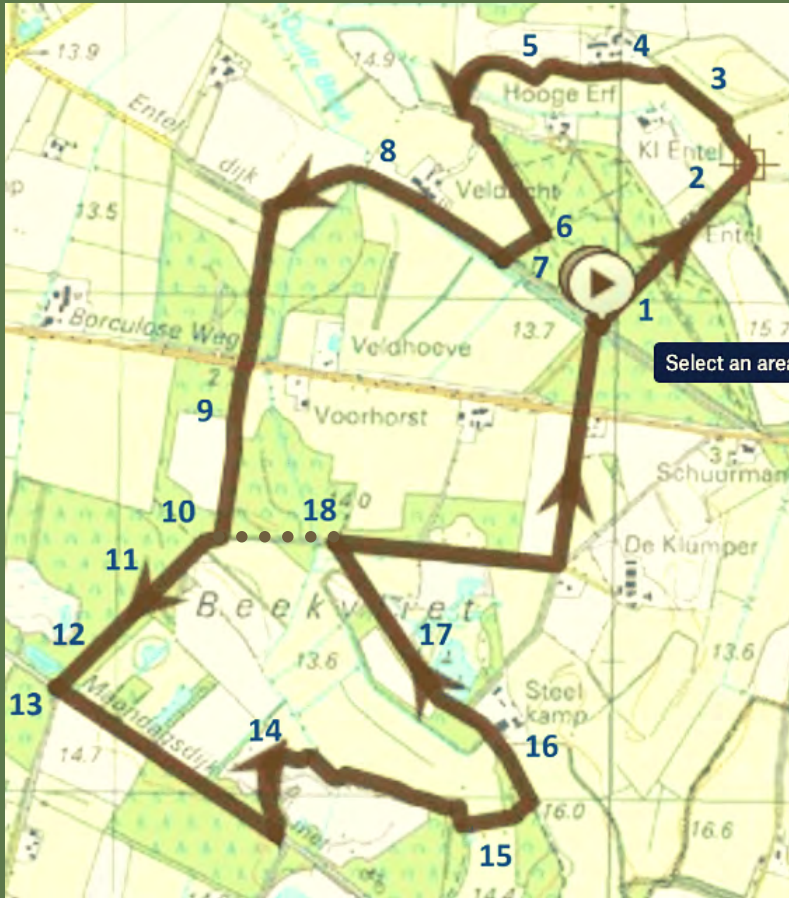

BEEKVLIET STELKAMPSVELD

BEEKVLIET STELKAMPSVELD

Stelkampsveld is een pareltje in de Nederlandse natuur. Het is een stukje oernatuur na afgraving van een laagje 'beschaving'

Deze wandeling is ongeveer 6,2 kilometer lang, u kunt hem ook afkorten tot 4 kilometer.

kaart

ROUTEBSCHRIJVING WANDELING

- Start parkeerplaats (1) weg naar Beekvliet, hoek Enteldijk.
- Loop de verharde weg richting Beekvliet.
- Aan het eind (2) gaat de weg scherp naar links.
- Bij de bocht naar rechts, links het zandpad in (3).
- Na ± 200 meter voor de boerderij het paadje in (4).
- Vervolg het kronkelpaadje (5) tot de T-splitsing (rechts is een weiland). Hier links en na ± 30 meter rechts het bospaadje in.
- Bij de afgezaagde bomen en bankje (6) links het paadje in (7).
- Aan het eind van het paadje rechts de Enteldijk op.
- Na de boerderij (8) bij de picknick tafel links het bospaadje in.
- Pad vervolgen, Borculoseweg oversteken (9) en paadje vervolgen.
- Bij de T-splitsing (10) rechts (*links om de route te verkorten naar 4 kilometer, zie stippellijn*).
- (11+12) Bij de eerste kruising links de Maandagsdijks op (13).
- Na ± 500 meter (schuin terug) links de hei oplopen (14).
- Volg het kronkelpad ± 500 meter tot u links een bruggetje (15) over gaat.
- Dit paadje volgen tot aan het eind, bij de T-splitsing links.
- Na ± 200 meter rechts bij de boerderij 'de Steelkamp' (16), hou de weg links aan (17).
- Bij de 5-sprong linksaf de verharde weg op.
- Weg vervolgen, Borculoseweg oversteken bij Rustpunt Stelkampsveld, terug naar de parkeerplaats.

INHOUDSOPGAVE

routennummer	pagina	
01	02-05	Kaart wandeling, routebeschrijving, inhoudsopgave, welkomswoord
02	06	Het Achterhoekse Kampenlandschap
03	10	De geschiedenis van Beekvliet
04	13	De Bosuil
05	14	Klimoplaantje
06	17	Sterrenbos en Paddenstoelen
07	20	Rabattenbos
08	22	De Dwergvleermuis en de kasten
09	23	De Rode Bosmier
10	24	Natura 2000 en natuurontwikkeling
11	26	Horst
12	28	Ven met boomkikker
13	29	Maandagsdijk
14	30	Natuurgebied Maandagsdijk Noord
15	31	het Eikenlaantje
16	32	Boerderij de Steelkamp
17	33	Zeldzame en Bijzondere Planten
18	35	Moerasbos

de foto's in dit boekje zijn afkomstig van Pixabay, Topotijdreis.nl, site van vogelbescherming, Sovon, Wikipedia of uit eigen bron

1. WELKOM

Welkom op Landgoed Beekvliet,

Eén van de best bewaarde restanten van het Achterhoekse kampenlandschap zoals dat er eeuwen heeft uitgezien. In deze wandeling nemen we je mee over bochtige paden, langs oude boerderijen, kampen, essen, heide met vennen, moerasbossen en unieke blauwgraslanden.

Tijdens de wandeling leer je meer over het ontstaan van dit landschap en de dieren en planten die je in dit gebied tegen komt. De wandeling voert je door natuurgebied het Stelkampsveld dat vanwege de zeldzame natuur is aangewezen als Natura 2000-gebied.

We vertellen hoe dit gebied in 20 jaar tijd (sinds 1995) van boerenland heeft kunnen uitgroeien tot één van de parels van de Nederlandse natuur. Ook staan we stil bij de maatregelen die zijn genomen om het natuurgebied te behouden en te versterken.

Deze wandeling en verdieping zijn gemaakt in het kader van de IVN natuurgidsenopleiding Oost-Achterhoek. We wensen je een hele mooie wandeling.

Esther van den Berg
Rianne Henkes
Elles van Nieuwenhuijzen

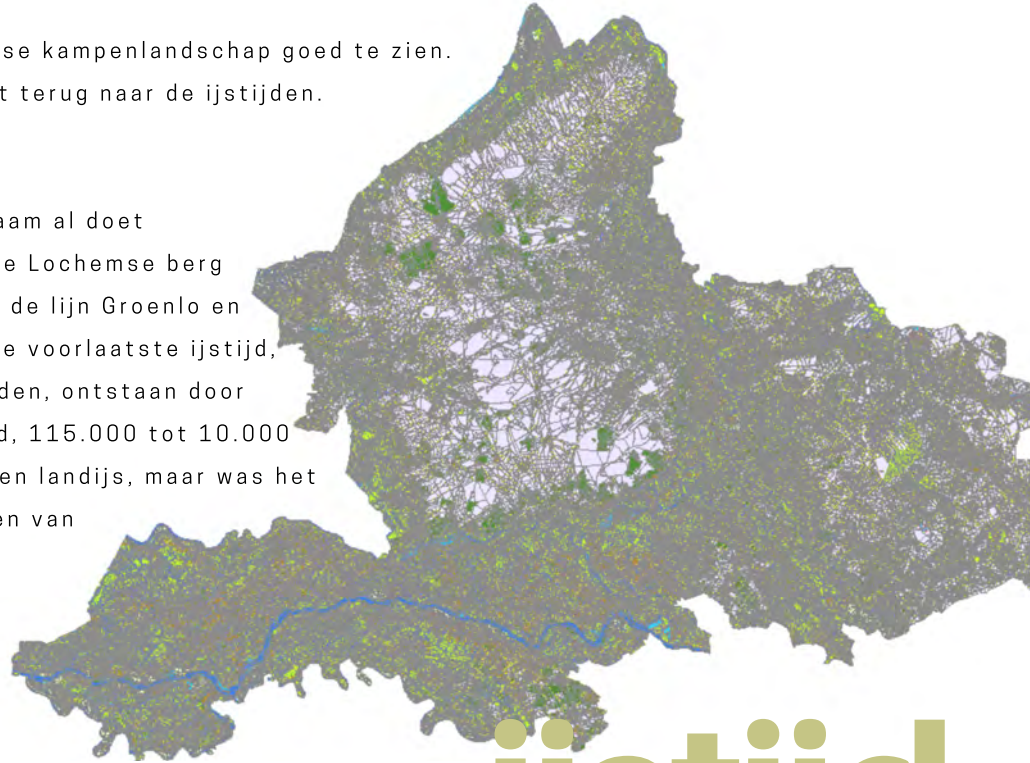
welkom

2. HET ACHTERHOEKSE KAMPENLANDSCHAP

Aan je linkerzijde is het Achterhoekse kampenlandschap goed te zien. Het ontstaan van dit landschap gaat terug naar de ijstijden.

IJstijden

Landgoed Beekvliet ligt, zoals de naam al doet vermoeden, in een beekdal tussen de Lochemse berg en het Oost-Nederlands plateau (op de lijn Groenlo en Eibergen). De Lochemse Berg is in de voorlaatste ijstijd, zo'n 180.000 tot 130.000 jaar geleden, ontstaan door stuwend landijs. In de laatste ijstijd, 115.000 tot 10.000 jaar geleden, lag er in Nederland geen landijs, maar was het wel erg koud. Vanwege het ontbreken van begroeiing, had de wind vrij spel en ontstonden er dekzandruggen in met name Oost-Gelderland.

ijstijd

2. HET ACHTERHOEKSE KAMPENLANDSCHAP

circa 1800-1850

Kampen

Op deze dekzandruggen is het typische kampenlandschap ontstaan.

De gemeenschappelijke gronden, ook wel 'woeste gronden' genoemd, werden gebruikt voor het weiden van schapen en het steken van plaggen voor in de potstal. In de stal werden de plaggen bemest door schapen. De plaggen vermengd met mest waren een goede meststof voor de kamp op de dekzandrug.

kamp

2. HET ACHTERHOEKSE KAMPENLANDSCHAP

circa 1920

Kamp

Een kamp is dus een individuele akker. Eeuwenlange bemesting heeft ervoor gezorgd dat de kampen steeds hoger werden, met een vrij steile rand. Hier zijn de kampen door hun bolle ligging en steilrand nog goed te herkennen.

Het boerenerf met de boerderij, moestuin en boomgaard lag op de flanken van de dekzandrug. Langs de beekjes was grasland dat diende als hooi- en weiland.

kamp

2. HET ACHTERHOEKSE KAMPENLANDSCHAP

Houtranden

Houtranden als bossingels, hagen en heggen werden aangelegd om de gewassen te beschermen tegen wind en wildvraat, als eigendomsmarkering en om het vee binnen te houden. Deze houtranden zijn deels bewaard gebleven en bieden belangrijke voedsel-, schuil- en nestgelegenheid aan vogels, kleine zoogdieren, vlinders en andere insecten. Ook zijn het belangrijke verbindingswegen voor soorten om zich te verplaatsen. De wegen volgden de vormen van het landschap en zijn daarom kronkelig.

Es

Aan je rechterzijde zie je een es. Een es was een groter akkercomplex dat door meerdere boeren werd gebruikt en dat omzoomd werd door de boerenerven.

Nieuwsgierig geworden? In de verdieping, achterin dit boekje, kun je meer lezen over het ontstaan van het landschap.

3. DE GESCHIEDENIS VAN BEEKVLIET

beekvliet

3. DE GESCHIEDENIS VAN BEEKVLIET

Aan de rechterzijde zie je Huis Beekvliet.

Het begon allemaal met een boerderij, genaamd “Het Entel”. Deze naam zie je nog terug op de kaart. In 1421 werd deze vermeld als eigendom van Otto van Bronkhorst, heer van Borculo. Waarschijnlijk is het al veel ouder en bekend onder de naam “Entelaar”. Het was toen nog geen landgoed, het zal een soort “havezathe” (versterkte hoeve) geweest zijn met daaromheen woeste gronden.

In 1757 koopt Lodewijk van Bylandt ‘het Entel’ en pakt de ontginning aan. Hij vergrootte het grondbezit door omringende boerderijen de kopen. Ook heeft hij enorm veel bomen aangeplant wat nog steeds te zien is. Ongeveer 100.000 eiken-en elzenstekken als productiebos. 10.000 jonge bomen langs de lanen waaronder de eik en grove den, maar ook beuk, esdoorn, kastanje en lindebomen en duizenden haagbeuken als heggen.

beekvliet

3. DE GESCHIEDENIS VAN BEEKVLIET

In 1832 verkoopt van Bylandt het aan de Zutphense familie Langenberg. Zij breidden het bezit verder uit door aankoop van Marke gronden en bijbehorende boerderijen. Maar de familie bleef in Zutphen wonen evenals de erfgenamen. Daardoor is er nooit een landhuis verrezen zoals we dat kennen van andere landgoederen. Wel bouwden zij een zomerverblijf in 1835 waarvan het koetshuis nog bestaat. Het huis zelf is in 1902 vervangen door het huidige “Huis Beekvliet”. Het zomerverblijf kun je herkennen aan de grote ramen.

Opsplitsing in 3 delen

In 1950 erven drie gezusters het landgoed en besluiten het te verdelen. Deze dieldeling bestaat nog. Het deel ten zuiden van de N821 werd in 1979 verkocht aan Staatsbosbeheer. Het deel ten Noorden van de N821 behoort deels toe aan Natuurmonumenten en voor 80 hectare aan Huis Beekvliet. 70 hectare wordt hiervan verpacht aan de omliggende boeren en 10 hectare bestaat uit bomen. Momenteel is Huis Beekvliet bewoond door het echtpaar Gelderman. Door inkomsten van pacht van de boeren en subsidies die ze als NSW landgoed ontvangen kunnen ze hun deel van het landgoed onderhouden.

beekvliet

4. DE BOSUIL

Aan het begin van dit pad is een uilenhokje te vinden.
Kijk maar eens goed naar rechts, in de boom in de tuin.

Hier, maar ook gewoon in het bos, zittend op een hoge
tak, of een holte in een boom, kun je een bosuiltje
tegen komen.

Dit vrij veel voorkomende uiltje is ongeveer 38 cm en
zit vaak gewoon maar wat te zitten overdag, te slapen.
Want het is echt een nachtdier.

bosuil

5. KLIMOPLAANTJE

Je loopt hier door een houtsingel.

Opvallend is de klimop die op de bomen groeit of zichtbaar heeft gegroeid. De klimop houdt ervan om op een boom te groeien. Met zijn hechtwortels zet hij zich vast aan de boom. De hechtwortels nemen vocht op wat op de schors zit, bijvoorbeeld regenwater of condens. Voor de boom hoeft dit geen probleem te zijn als de klimop niet te groot en zwaar is.

Problemen kunnen ontstaan als de klimop hoog over de takken gaat groeien want de boom moet dit gewicht wel kunnen dragen. De takken moeten dus dikker worden en dit gaat ten koste van de energie en voeding voor de rest van de boom. De boom kan hierdoor vatbaar worden voor schimmels en parasieten.

klimop

5. KLIMOPLAANTJE

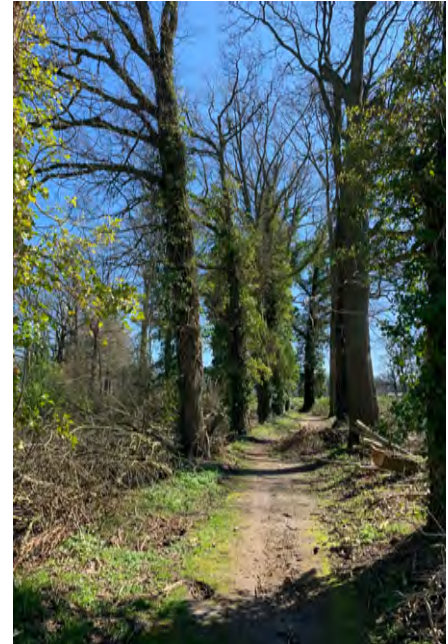
Aan de linkerzijde, tussen de bomen door, blijft het kampenlandschap goed zichtbaar.

5. KLIMOPLAANTJE

De klimop die tot boven in een boom groeit, kan de boom gevoelig maken voor stormschade. Wat ook nog een probleem kan zijn is dat de boom niet goed geïnspecteerd kan worden op zwakke plekken in de groei. Daarom worden regelmatig delen van de klimop verwijderd zodat de boom goed geïnspecteerd kan worden.

Klimop heeft zeker ook vele voordelen! Klimop beschermt de boom tegen zonnebrand en verdamping. Het is een zeer goede omgeving voor vogels en insecten.

De klimop is een van de laatst bloeiende planten in het najaar, daar profiteren de insecten en vogels nog van. Ook reinigt de klimop de lucht. Als de klimop verwijderd wordt dan doen ze dit door de hechtwortels door te zagen, zoals op deze houtsingel te zien is.

6. STERRENBOS EN PADDENSTOELEN

Sterrenbos

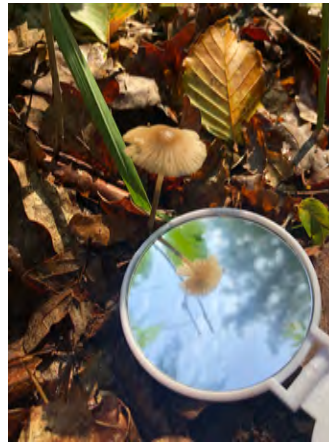
Je staat hier op een kruising van meerdere lanen. Een sterrenbos is een bos met een lanenstructuur dat oorspronkelijk was aangelegd als park. De lanen waren ideaal voor de jacht, omdat vanuit het middelpunt het overstekend wild op de paden goed kon worden waargenomen.

Tonderzwammen

Op de oude beuk bij de kruising zijn een aantal oude tonderzwammen te zien. De tonderzwam is een parasiet, dus een vijand van de boom. Het gebruik als tondel (licht ontvlambaar materiaal) is een bekende toepassing van de echte tonderzwam. De kernen van de jonge zwammen worden gekneusd tot pluizige, zachte tondel. Dit wordt gebruikt om vonken op te vangen van een vuurslag, waarna het makkelijk vlam vat.

tonderzwam

3 TYPEN PADDENSTOELEN

Vriendjes

zijn verbonden met
bomen en helpen bij
de uitwisseling van
voedingsstoffen.

Vijanden

zijn parasieten en
dus een bedreiging
voor de boom.

Vuilnismannetjes

zijn de opruimers
van dood materiaal.

6. PADDENSTOELEN

In de herfst zijn rondom deze boom veel paddenstoelen te vinden. Het is zeker de moeite waard om op Beekvliet paddenstoelen te gaan opsporen.

In Nederland zijn zo'n 5500 soorten paddenstoelen. Paddenstoelen zijn de vruchtlichamen van schimmels waarin sporen worden gevormd.

Bij plaatjeszwammen of buisjeszwammen zoals eekhoorntjesbrood zitten de sporen tussen de plaatjes of buisjes aan de onderkant van de hoed.

Sommigen hebben de sporen binnenin zich zitten dan spreken we van stuifzwammen zoals de aardappelbovist. De verspreiding van de sporen gebeurt meestal door de wind of door dieren.

Komen deze op een gunstige plek terecht dan kunnen ze gaan kiemen.

paddenstoelen

7. RABATTENBOS

Aan de linkerkzijde zie je een 'rabattenbos'.

Rabatten zijn langwerpige ophopingen die gelegen zijn tussen greppels. De greppels dienen ter ontwatering. De grond uit de greppels werd gebruikt om de rabatten op te hogen. Hierdoor ontstonden droge stroken waarop de bomen werden geplant. Soorten bomen die voorkomen op de rabatten zijn bijvoorbeeld, naaldbomen populieren en eikenhakhout. Deze waren bedoeld voor de houtopbrengst. Rabatten zijn smal maar de greppels kunnen wel 10 meter of langer zijn. Vele rabatten naast elkaar noemen we een rabattenbos.

rabattenbos

7. RABATTENBOS

In de crisis jaren 20 en 30 van de 20e eeuw werden veel werklozen ingezet om deze rabattenbossen te graven.

Nu zijn de rabattenbossen overbodig geworden en ook veel te arbeidsintensief. Het gebrek aan onderhoud doet ze verzakken.

De meeste rabattenbossen zijn in eigendom van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. Soms worden ze met vrijwilligers weer opgehoogd en weer ingeplant.

De rabatten hebben ook een ecologische waarde want de houtsnip, de paddenstoelen en mossen gedijen er goed bij.

rabattenbos

8. DE DWERGVLEERMUIS

Aan de bomen aan de rechterzijde van het pad hangen vleermuizenkasten voor dwergvleermuizen. Kun je ze vinden?

Voor de oriëntatie van dwergvleermuizen zijn dit soort lanen erg belangrijk, hier vliegen namelijk héél veel insecten waar de vleermuis 's nachts op jaagt.

vleermuis

9. DE RODE BOSMIER

© Marijn van der Wateren 2014

Aan de rechterzijde, in de buurt van de bamboe (exoot) zie je het nest van de rode bosmier. Er zijn 4 verschillende soorten bosmieren. Bosmieren zijn zeer nuttige dieren. In een nest leven zo'n 700.000 werksters.

De opvallende koepelnesten van bosmieren vind je meestal op een open plaats in het bos of aan de bosrand (zoals hier).

De bovenste laag van het nest is een isolerende laag en vormt het dak. Zo kan de zonnewarmte dagenlang vastgehouden worden. Bovendien zorgt het dak er ook voor dat vocht en regen niet in het nest komen. Van en naar het nest zijn duidelijke aan- en afvoerpaden te zien naar de voedselgebieden en ook naar andere nesten.

Zoals je op de afbeelding ziet zijn er ook vele gangen en verschillende kamers onder de grond.

bosmier

10. NATURA 2000

Je bent inmiddels aangekomen in Natura 2000-gebied het **Stelkampsveld**. Dit gebied maakt onderdeel uit van landgoed Beekvliet. Je zult dadelijk wandelen door bijzondere natuur, maar kunt hier al goed zien dat het natuurgebied volop in ontwikkeling is.

Vanwege de zeldzame natuur is dit gebied in 2013 aangewezen als Natura 2000-gebied.

Natura 2000-gebieden komen voort uit de Europese habitatrichtlijn.

Dit zijn Europese afspraken om heel bijzondere planten en dieren en hun leefgebieden te beschermen.

natura 2000

10. NATURA 2000

De natuur op het Stelkampsveld wordt bedreigd door verdroging, vermessing en verzuring.

Vermesting en verzuring komt voornamelijk door een teveel aan (reactief) stikstof. Hierdoor hebben de zeldzame planten die houden van voedselarme en/of kalkrijke grond het moeilijk. Planten die houden van voedselrijke grond zoals bramen, brandnetels, bepaalde grassoorten, nemen juist toe.

Om de natuur te behouden en te versterken worden in dit gebied allerlei maatregelen getroffen.

Door bomen te kappen wordt verdroging tegengegaan. Met name naaldbomen nemen veel regen- en grondwater op. Door bomen te kappen kan dit water weer naar de lageregelegen gebieden stromen. Daarnaast worden bomen gekapt om het natuurgebied uit te breiden en bloemrijke natuur met elkaar te verbinden. De natuur wordt zo robuuster.

Een andere maatregel die wordt getroffen is het verhogen van de grondwaterstand. Planten hebben hierdoor minder last van zure regen, doordat het grondwater de zuren neutraliseert. Het gebied wordt daarmee beter bestand tegen droge periodes.

Zie ook de verdieping over dit onderwerp.

Een horst

Het nest van een roofvogel noemt men een horst. Hier, diep in het bos, aan de Muldersweg, is een havikshorst.

Er kunnen sporen te vinden zijn zoals resten van prooien, vooral houtduif is bij de havik geliefd.

Het vrouwtje kan ook grotere prooien vangen zoals eenden en kraaiachtigen. Het kleinere mannetje vangt naast duiven vogels met een grootte als spreeuw, gaai en merel.

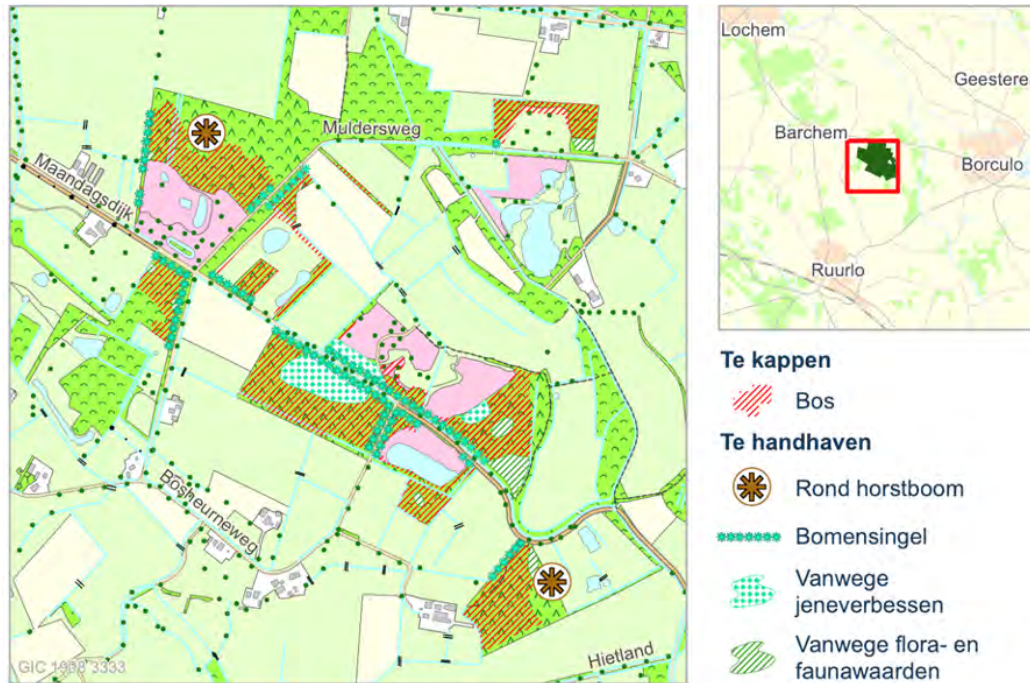
Omdat de havik een grotere roofvogel is komen de geplukte veren in een boog of cirkel op de plukplek terecht.

havik

horst

11. HORST

Zoals u kunt zien is er de laatste tijd veel bos gekapt. Dit is gebeurd in het kader van Natura 2000. Maar er zijn toch plekken die de dans ontsprongen zijn. Na inventarisatie hebben de boswachters o.a. 2 horsten in het te kappen gebied gevonden.

12. VEN MET BOOMKIKKER

Boomkikker

De prachtige boomkikker kan er wat bruiner of groener uitzien, dat hangt af van de tijd in het broedseizoen. Ook de prachtige zuignapjes zijn bijzonder bij deze soort. Door die zuignapjes kan hij goed klimmen en zit hij dus ook in bomen maar vooral in (braam) struiken.

Op warme zomeravonden kan dit kikkertje z'n (hele) grote keel opzetten en er lustig op los kwaken. Op het Stelkampsveld worden ze regelmatig waargenomen. Toch blijft dit kikkertje van zo'n 5 cm een zelfzaam diertje met de bedreigde status op de rode lijst.

13. MAANDAGSDIJK

circa 1850

circa 1900

De Maandagsdijk was vroeger een Hessenweg, een handelsroute tussen Zutphen/Deventer en de oostelijke Achterhoek en Duitsland. Een eindje naar rechts staat boerderij 'Maandag'. In het kader van Natura 2000 is er al veel veranderd in deze buurt.

circa 1950

circa 2000

Je loopt hier door een mooi afwisselend gebied. Dit gebied was zo'n 150 jaar geleden een open gebied.

Daarna is het bos geworden en in de jaren 90 van de vorige eeuw weer een open gebied met verschillende gronden.

14. NATUURGEBIED MAANDAGSDIJK NOORD

Bij het bruggetje is goed te zien dat daar de oude beek is dichtgemaakt. In het natte gedeelte van het jaar kun je goed zien waar de beek gelopen heeft. Rond 1995 is deze beek juist dichtgemaakt om water binnen het gebied te behouden.

Wat interessant aan dit gebied is dat er op kleine schaal afwisseling is in de hoogtes en daarmee vegetatie typen, van nat grasland naar droge heide dicht naast elkaar.

Let ook op de mooie jeneverbessen die hier voorkomen, ook die worden steeds zeldzamer in Nederland.

15. EIKENLAANTJE

Op deze plek kun je mooi zien dat de oude zomereiken gegroeid zijn zoals ze bedoeld zijn. Deze inlandse eik heeft mooi laaghangende takken.

Deze bomen kunnen eeuwen oud worden. Vroeger werden ze geplant om de omvang van een stuk grond dat een bepaalde eigenaar toebehoort weer te geven. Waarschijnlijk is dat hier ook het geval geweest. We spreken dan van een scheiboom.

De zomereik is goed te herkennen aan de twee lobben onderaan de bladschijf waar deze aan de bladsteel aansluit.

Een jaarlijks fenomeen is het optreden van de eikenprocessierups. Helaas betekent dit dat voorzichtigheid geboden is als de rupsen voorkomen.

16. BOERDERIJ DE STEELKAMP

Aan de rechterzijde is een es nog duidelijk te herkennen. Het huis bevindt zich op de plek van de voormalige boerderij Steelkamp, waarnaar het gebied Stelkampsveld is vernoemd.

Op de plek van voormalig boerderij de Steelkamp, staat nu deze nieuwe boerderij.

17. ZELDZAME EN BIJZONDERE PLANTEN

Vanaf dit punt heb je een mooi uitzicht over het eigenlijke Stelkampsveld. In het Stelkampsveld komen zeldzame en bijzondere planten voor. Dit komt door de vele kleine hoogteverschillen in het gebied en het deels kalkrijke grondwater dat aan de oppervlakte komt. Tot 20 jaar geleden, in 1995, was dit nog boerenland.

klokjesgentiaan

blauwe knoop

gevlekte orchis

planten

17. ZELDZAME EN BIJZONDERE PLANTEN

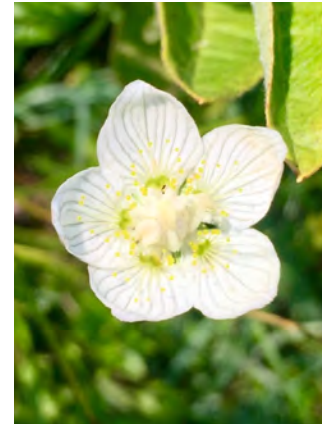
Door de humusrijke bovenlaag (20 tot 30 centimeter) af te graven, hebben de stokoude (oliehoudende) zaden weer levenskansen gekregen.

Enkele jaren later kwamen de eerste bloemen weer tevoorschijn. Door de unieke omstandigheden ontstond al snel weer een gebied met een rijke biodiversiteit, zoals dat in het kampenlandschap eeuwenlang heeft bestaan.

Op dit postzegelstukje natuur wisselen droge hei, natte hei, heischrale graslanden, blauwgraslanden en kalkmoerassen elkaar af. Hier komen zeldzame en zeer bijzondere planten voor.

moeras wespenorchis

parnassia

valkruid

Nieuwsgierig
geworden?

In de verdieping kun
je meer lezen over
de plantengemeen-
schappen en
plantensoorten

18. MOERASBOS

Aan de linkerzijde zie je een moerasbos.

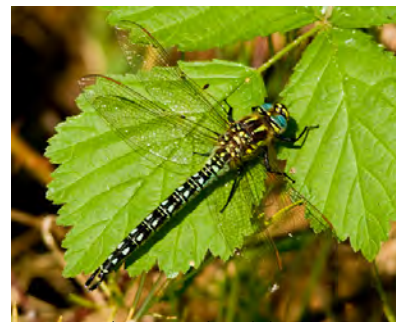
In het beekdal van de Oude beek staan fraaie, beekbegeleidende elzenbroek bossen. Elzenbroekbossen staan op moerassige plaatsen die in de zomer slechts oppervlakkig uitdrogen. Het grond-oppervlakte water is voedselrijk. Zwarte els is de belangrijkste boomsoort.

Planten die hier voorkomen zijn onder meer grote boterbloem, bosbies en paardehaarezegge, deze laatste komt specifiek voor in kalkmoerassen. In mei zie je mooi de contrasten van waterviolier met de diep gele bloemen van de gele lis.

Ook voor de fauna is het gebied van belang. Zo zijn in het gebied 25 soorten libelles waargenomen waaronder de tengere pantserjuffer, glassnijder, venwitsnuit libel, en beekoever libel. Verder komen er in de laagten zompsprinkhanen voor.

zompsprinkhaan

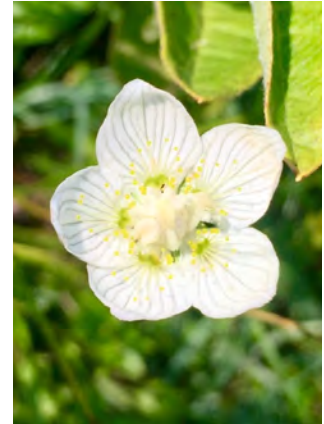
glassnijder libelle

Je bent aan het einde van de wandeling gekomen.

In de verdieping kun je nog meer lezen over de vogels, amfibieën, plantengemeenschappen en natura 2000 en over het ontstaan van dit unieke gebied.

Ook gaan we nog dieper in op het ontstaan van het landschap, de IJstijd, de wind en vertellen we dat ook de boeren dit landschap zo hebben gevormd.

Wij hopen dat je veel plezier aan de wandeling hebt beleefd.

verdieping

Bijlage bij de wandeling over Beekvliet en Stelkampsveld

Vogels, pagina 2 t/m 11

Amfibieën, pagina 12 t/m 21.

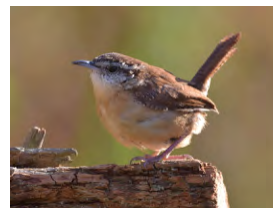
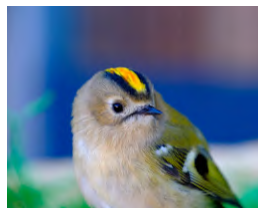
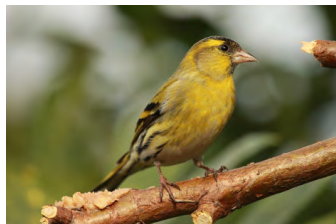
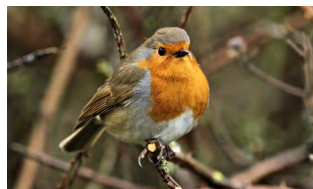
Zeldzame en bijzondere planten Stelkampsveld, pagina 22 t/m 25

Ontstaan van het landschap Stelkampsveld en omgeving, pagina 26 t/m 30

Natura 2000 gebied Stelkampsveld, pagina 31 en 32

Nawoord en bronvermelding, pagina 33

vogels

vogels

Dit prachtige, gevarieerde open gebied met hier en daar wat bosjes is erg geliefd bij vogels.

Er komen diverse vaste stand(zang)vogels voor, ook doortrekkende vogels (winter- en zomer gasten) kunnen hier weer even op krachten komen om vervolgens weer verder te trekken.

In deze bijlage noemen we er een paar.

Een leuke app om te gebruiken als je er iets meer over wilt weten is: Vogels van Europa 2.0

De foto's zijn afkomstig van Pixabay, de Vogelbescherming of uit eigen bron.

inhoud

pagina	soort
3	buizerd
4	koolmees en pimpelmees
5	staartmees en goudhaantje
6	sijs en barmsijs
7	vink en goudvink
8	appelvink
9	boompieper, winterkoninkje en roodborstje
10	bosuil
11	kneu

voegels

Als je hier loopt en je hoort een soort ijle, hoge, langgerekte/klaaglijke 'pieëh', kijk dan eens goed omhoog. Goede kans dat je dan een buizerd ziet zweven. Of twee, want heel vaak roepen ze naar elkaar terwijl ze beide het gebied al zwevend bekijken.

De buizerd is een zeer veel voorkomende roofvogel in Nederland en ook hier zie je ze vaak.

Ze zweven met enigszins in V geheven vleugels en gespreide, enigszins ronde staart.

Ze zitten ook vaak op een tak aan de rand van het bos, of op een paaltje langs de weg.

Ze speuren met hun zeer scherpe ogen naar prooi. Dat kunnen konijnen, vogels, maar ook amfibieën of grote insecten zijn.

Ook o.a. de Havik, ruigpootbuijerd, torenvalk komen hier voor.

BUIZERD

voegels

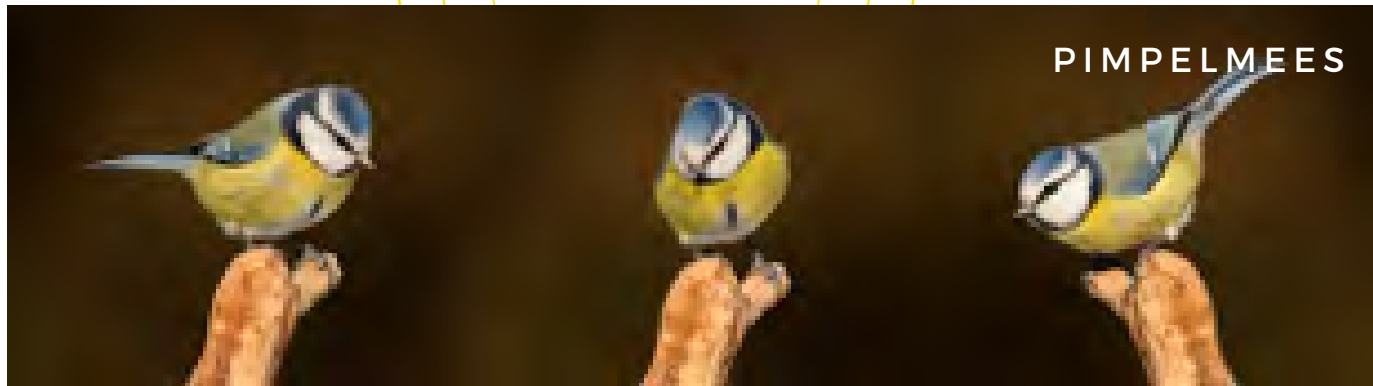
De koolmees heeft een stropdas voor met een zwart petje en is iets groter dan de pimpelmees, die een blauw petje op heeft.

Je ziet ze heel veel in het bos, hoger en lager in de boom. In het voorjaar maakt de koolmees een indringend geluid alsof hij aan het zagen is.

De Pimpelmees is wat bescheidener, met een korte schelle zang.

De koolmees lust de processierups graag en is een van de belangrijkste middelen in de strijd tegen deze nare rups.

Dus als jij eiken in je omgeving hebt, doneer dan een fijn vogelhuisje aan deze ijverige meesjes.

voegels

Goudhaantje

Prachtig vogeltje om te zien, heeft boven op de kop een geel of oranje streepje. Zit vaak op ooghoogte, maar wel dieper in het bosje.

Staartmezen

Je ziet ze eigenlijk altijd in een groepje, de staartmees is een vrolijk, klein vogeltje met een lange staart welke net zo lang is als het lijfje.

Ze hebben een mooie roze/bruine kleur bovenop en aan zijflank.

Ze kletsen ook altijd met elkaar; een hoog 'sisisi'

staartmees

goudhaantje

voegels

Sijs

In de winter zie je hier ook groepen met sijsjes. Je hoort ze fluisterend kletsen met elkaar.

Ze verplaatsen zich als groep van (elzen)boom naar boom.

Mooi vogeltje met vrij veel geel met zwarte kop (man) en bruin met beetje geel op de vleugels (vrouw).

Barmsijsje

Is wat groter dan de Sij, geen geel, maar bruin/wit met prachtig rood bovenop het koppie. Is vaak in groepen met vinken en sijsjes. Dit vogeltje is ook een wintergast.

voegels

Vinken

De gewone vink zit hier ook regelmatig het hoogste lied te verkondigen.

Het mannetje heeft een rossig bruine buik en kopzijden.

De vleugels hebben witte staartpenen.

Mooie vogel om te zien en duidelijk te horen. Vrouwtje is veel minder opvallend.

In de winter vaak in groepen, maar 's zomers vaak alleen.

Goudvink

Verder zou je de goudvink (behoorlijke rode buik, pikzwarte kop) en de appelvink (grotere vogel, veel slanker, mooie

rood/oranje/bruine kleur en grote, stevige snavel) ook nog tegen kunnen komen.

goudvink

vink

voegels

Met zijn bovengemiddelde formaat en sterke snavel, is de appelvink de krachtpatser onder de vinken. met de grote stevige snavel is een kersenspit moeiteloos gekraakt. De soort is schuw en waakzaam, en brengt het grootste deel van de tijd hoog in grote bomen door. Zijn verborgen gedrag en onopvallende geluid maken de appelvink al met al vrij moeilijk waarneembaar.

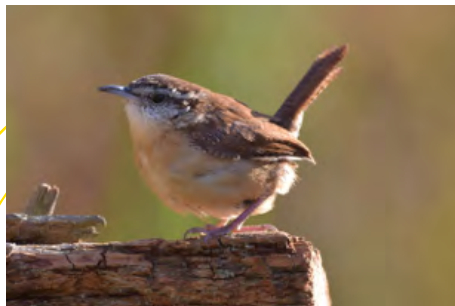
voegels

Boompieper, zomergast

Als je een vrij kleine vogel boven in de boom ziet zitten zingen heb je kans dat je de boompieper ziet.

Als dit vogeltje dan een meter of 15 opvliegt om zich vervolgens als een parachute te laten zakken weet je het zeker.

Winterkoninkje

Scharrelt er een klein, kittig bruinig vogeltje laag door de struiken?

Grote kans dat je de winterkoning ziet.

Staartje staat recht omhoog. Maakt harde hoge 'sissende' fluitende geluiden eindigend op trrr trrr.
Een beetje als een aflopend wekkertje.

In het voorjaar kan hij enorm hard en mooi zingen.

Roodborstje

Die kan je hier ook tegenkomen. net als in de stad, park of waar dan ook.

Dit gezellige, niet schuwe vogeltje, zit vaak op ooghoogte en relatief dichtbij

Dit mooie vogeltje kan ook nog eens prachtig en hard als een kletterend watervalletje zingen.

voegels

Bosuil

Aan het begin van het klimop paadje is een uilenhokje te vinden.

Hier, maar ook gewoon in het bos, zittend op een hoge tak, kun je een bosuiltje tegen komen.

Dit vrij veel voorkomende uiltje is ongeveer 38 cm en zit vaak gewoon maar wat te zitten overdag.

Te slapen.

Want dit is echt een nachtdier.

en dit zijn nou echte uilskuikens

bosuil

voegels

Kneu

Een vogel die ook erg mooi is om te zien is de kneu, vaak in groepen. In Nederland een zomer- én een wintergast. Er zijn broedende vogels die overwinteren in Marokko en Zuid-Spanje en er zijn wintergasten uit Ierland en Scandinavië.

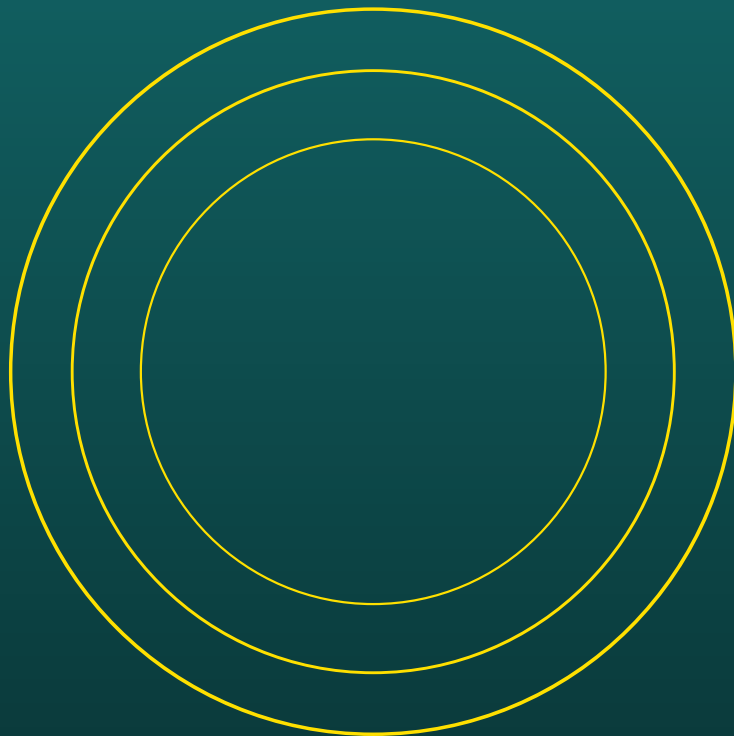
De zang is mooi, helder en gevarieerd en doorspekt van geknutter.

amfibieën

inhoud

pagina	soort
14	metamorfose
16	Kamsalamander
17	Boomkikker
18	Bruine Kikker
19	Poelkikker
20	Levendbarende Hagedis
21	Watersalamander

amfibieën

In het Stelkampsveld op Beekvliet komen de Boomkikker, de bruine- en poelkikker voor.

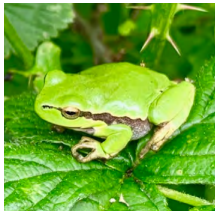
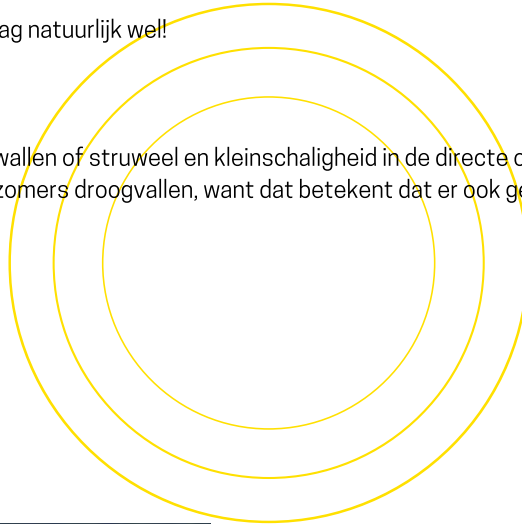
Verder zie je hier de levendbarende Hagedis, de kleine water salamander en hoop je heel erg om de zeldzame kamsalamander tegen te komen.

Vanzelfsprekend pak je ze nooit op, een foto maken mag natuurlijk wel!

Wat hebben ze nog meer gemeen?

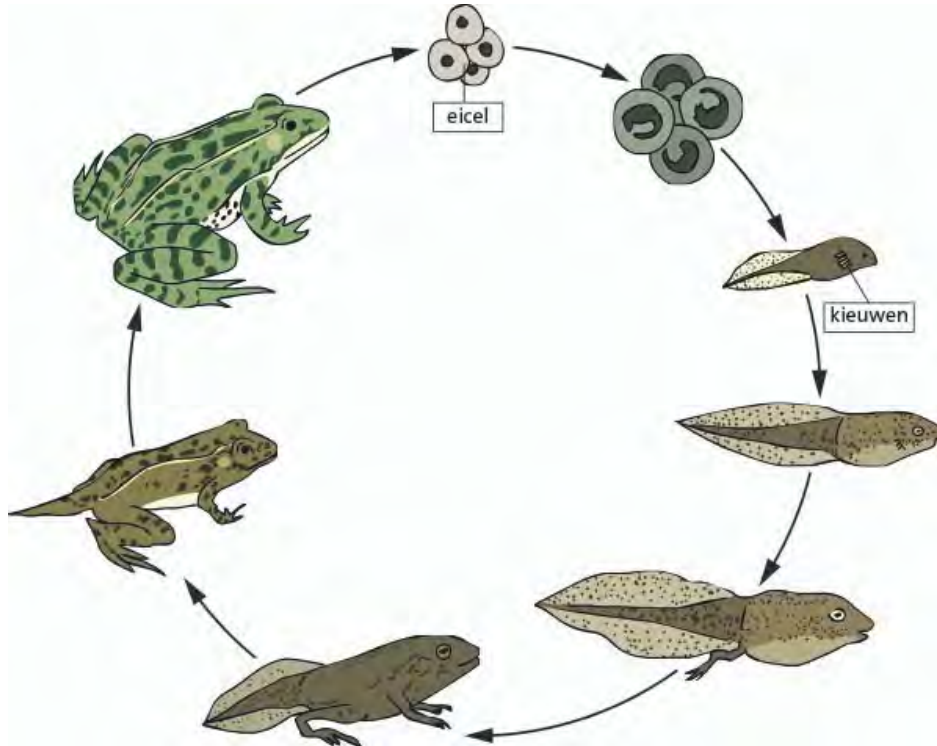
Het is dit landschap waar ze van houden. Bosrijk, houtwallen of struweel en kleinschaligheid in de directe omgeving van het voortplantingswater. Heel belangrijk is dat de poelen zomers droogvallen, want dat betekent dat er ook geen vis in de poelen kan leven.

Want waar vissen zijn worden de eitjes opgegeten.

alle foto's in deze verdieping zijn afkomstig van pixabay, uit eigen bron of van de site van Ravon

amfibieën

metamorfose

amfibieën

Metamorfose, typisch voor amfibieën

Amfibieën kennen in hun ontwikkeling het stadium van de larve. Dit is een uniek kenmerk van de amfibie. Ze beginnen allemaal hun leven als ei, maar na uitkomst daarvan is er nog geen sprake van de volwassen verschijning maar dan kleiner, zoals bij vogels. Nee, ze doorlopen afhankelijk van de soort diverse stadia. Het bekendste voorbeeld is natuurlijk de metamorfose bij de kikker: via kikkerdril, kikkervisjes, dikkopjes tot kikker.

De Huid

Een amfibie herken je in vergelijking tot een reptiel in eerste instantie aan de huid. Deze huid is soepel, en vochtig. Dit komt doordat de huid rijk is aan slijmklieren, die voor een uitscheiding zorgen. De huid is doorlaatbaar voor gassen en vloeistoffen. De huid heeft ook verschillende gespecialiseerde functies, afhankelijk van soort en omgeving. Zo zijn er boomkikkers die de huid als zonnescerm gebruiken bij droge en warme perioden. Zij voorzien de huid dan van een waslaag. Andere amfibieën kunnen met hun huid water opnemen uit het zand. Dit komt voor bij woestijnbewoners. Ze kunnen ook door hun huid water verdampen, wat afkoeling geeft.

De Kleur

Tot slot geeft de huid de kleur aan het dier. In de huid zitten pigmentcellen. Deze cellen zorgen voor weerkaatsing van licht en geven daardoor kleur. Er zijn amfibieën waarbij de pigmentcellen kunnen veranderen, waardoor de dieren van kleur kunnen veranderen. Deze kleurverandering kan te maken hebben met de leefomstandigheden, maar het is ook vaak een teken van seksuele opwinding of van giftigheid. Kleuren worden ook als afschrikmiddel gebruikt.

amfibieën

De Kamsalamander

We beginnen met de Kamsalamander, de meest zeldzame. Het is een doelsoort binnen Natura 2000 en zou hier ook weer terug kunnen komen! De kamsalamander heeft in de Rode lijst de status 'kwetsbaar'. Helaas is er hier sinds 2013 geen één meer waargenomen. (Bron: waarnemingen.nl)

Uiterlijk

Kamsalamanders danken hun naam aan de getande rugkam, die de mannetjes ontwikkelen in het voorjaar. Een belangrijk kenmerk is de oranje buik met daarop een onregelmatig patroon van zwarte vlekken (soms is de buik zelfs bijna helemaal zwart).

In de landfase verdwijnt de kam op de rug en zijn ze zeer donker (tot bijna zwart) van kleur met lichte witte spikkels. Ze worden maximaal 20 cm groot.

amfibieën

De Boomkikker

De prachtige boomkikker kan er wat bruiner of groener uitzien, dat hangt af van de tijd van het broedseizoen. Ook de prachtige zuignapjes zijn bijzonder bij deze soort. Door die zuignapjes kan hij goed klimmen en zit hij dus ook in bomen maar vooral in (braam)struiken. Op warme zomeravonden kan dit kikkertje z'n (hele) grote keel opzetten en er lustig op los kwaken. Op het Stelkampsveld worden ze geregeld waargenomen, maar het is een behoorlijk zeldzaam diertje van ongeveer 5 cm. (status: rode lijst: bedreigd)

amfibieën

Bruine Kikker

De bruine kikker is de kikker die het meest voorkomt in Nederland.

Ze worden maximaal ongeveer 11 cm groot, de kleur varieert in diverse kleuren bruin: groenbruin, roodbruin, geelbruin en grijsbruin. Deze kikker heeft geen kwaakblazen maar ze brommen vanuit de keel, dit geluid draagt ongeveer 10-20 meter.

amfibieën

Poelkikker

Dit kleine groene kikkertje is 1 van de 3 groene kikkers in ons land. Hij is overwegend groen met wat bruine streepjes of vlekken.

Hij kan ook lekker kwaken met z'n 2 witte kwaakblazen aan de zijkant van z'n kop.

Het is een zogenaamde 'kritische' soort en heeft een voorkeur voor zwak zure, stilstaande wateren in bos- en heidegebieden op de hogere zandgronden. En die zijn hier aanwezig. Het gaat goed met dit kikkertje, hij heeft momenteel de status: Thans niet bedreigd.

amfibieën

Levendbarende Hagedis

De levendbarende hagedis is een relatief kleine soort met een maximale totale lengte van 18 cm. Deze lengte wordt maar zelden bereikt. De tekening is zeer variabel. De grondkleur is bruin, met soms een **groenige of rossig**-bronsachtige glans.

De mannetjes van de levendbarende hagedis hebben een oranje buik met **veel zwarte stipjes daarop**.
Vrouwtjes hebben een gelige buik zonder stipjes.

Levendbarend

Levendbarende hagedissen zijn zoals de naam **al zegt eierlevendbarend**. **De eieren komen in het moederlichaam tot** ontwikkeling en komen tijdens of zeer kort nadat ze zijn afgezet, uit. **De legselgrootte is sterk afhankelijk van** de grootte van het vrouwtje en varieert tussen de drie en acht jongen met een gemiddelde van 5,6.

amfibieën

Kleine Watersalamander

De kleine watersalamander heeft een grijs-, leem- tot olijfgleurige rug en flanken.

Zijn buik is geel tot oranje met donkere zwarte vlekken.

De kleine watersalamander kan tot 11 cm groot worden.

Mannetjes ontwikkelen in de voortplantingstijd een kam op de rug.

In de landfase zijn zowel de mannetjes als de vrouwtjes eenvormig bruin.

Het voortplantingsbiotoop bestaat uit allerlei soorten ondiep stilstaand en zwak stromend water.

Het moet niet al te groot of beschaduwd zijn en wat onderwatervegetatie bevatten.

planten

Zeldzame en bijzondere planten in het Stelkampsveld

In het gevarieerde landschap van Beekvliet is ook veelzijdige flora te vinden

Op de hogere dekzandruggen groeien andere planten dan in de natte beekdalen of vennen en langs de voedselrijke essen andere, dan op de schrale zandgrond.

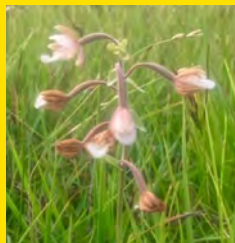
Deze verschillende gronden zijn onder te verdelen in kalkmoerassen, blauwgraslanden, heideschraal grasland en droge- en natte heide.

Hier komen zeldzame en zeer bijzondere planten voor zoals;

Klokjesgentiaan, Blauwe knoop, Gevlekte orchis, Moeras wespenorchis, Parnassia, Valkruid

Hieronder volgt een uiteenzetting van de bijzondere flora en plantengemeenschappen die vooral voorkomen in het Stelkampsveld.

alle foto's in deze verdieping zijn uit eigen bron of van Pixabay

Stelkampsveld

Het stukje gebied in Beekvliet dat Stelkampsveld genoemd wordt, is een afwisselend, deels open terrein. Een klein deel van het perceel springt eruit (ongeveer 1,5 hectare)

Een afwisseling van droge en natte heide, heideschraal grasland, blauwgraslanden en kalkmoerassen. Bijzonder is dat er kalkrijk kwelwater vanuit de Duitse ondergrond dit gebied binnenstroomt. Waar het kalkrijke grondwater boven de grond komt in de zogenaamde blauwgraslanden treedt begroeiing van kalkmoerassen op.

Ook treffen we in dit kleine gebied een oud beekdal en verschillende hoogtes in het landschap aan. Doordat al jaren geleden aan het natuurherstel van dit gebied is gewerkt en toen de humusrijke bovenlaag is verwijderd, grepen stokoude zaden snel hun nieuwe levenskansen.

Het gebied is zowel zeer kwetsbaar als zeldzaam. Door alle unieke omstandigheden die hier net kort beschreven zijn, ontstonden er verschillende bijzondere plantengemeenschappen in het Stelkampsveld.

Een plantengemeenschap is een groep planten die vaak samen voorkomen.

Neem bijvoorbeeld de gemeenschap van boshei en struikhei. In deze plantengroep groeien naast verschillende soorten bosbes en struikhei vaak ook het heideklauwmosje en de grasoort pijpenstrootje. Gemeenschappen zijn onderverdeeld in verschillende klassen die vernoemd zijn naar de grond waarop zij groeien. Struikhei en bosbes zijn bv te vinden op droge heide zoals ook in het gebied Stelkampsveld voorkomt. Het is handig om gemeenschappen te herkennen om zo het gebied aan te sturen ter bevordering van de soorten. Binnen het gebied Stelkampsveld vloeien de verschillende gronden in elkaar over. Daarom worden bij de verschillende gronden soms dezelfde planten genoemd.

Zwakgebufferde vennen

In het Stelkampsveld is de meest opvallende ven de Charaven. Dit is een zwakgebufferde ven, dat wil zeggen dat het zeer helder water bevat met vegetaties van biesvormige planten. Deze door zandwinning uitgediepte laagte heeft een mengwaterkarakter. Naast voeding met regenwater en lokaal toestroming vanuit de aangrenzende dekzandruggen, vindt in belangrijke mate voeding plaats met basenrijk/kalkrijk grondwater. Kenmerkend voor de basenrijke situatie is het voorkomen van de volgende plantengemeenschappen. Zoals; stekelharig kransblad, kraaltjes glaswier (zeer zeldzaam) In de diepere delen komt ongelijkbladig fonteinkruid voor. In de ondiepere delen of in zomers droog gevallen situaties komen voor; vlottende bies, veelstengelige waterbies, stijve moerasweegbree, pilvaren, moerashertshooi, waterpugne en oeverkruid.

Blauwgrasland

In het meest kwelrijke deel van het blauwgrasland komen de typische soorten voor als; blauwe zegge, spaanse ruiter, vlozegge en blond-en blauwe zegge. In het kalkmoeras; moeras wespenorchis, parnassia, blauwe knoop, vleeskleurige orchis, sterregoudmos, wolfsklauwmos, vetblad (heel recent teruggevonden) en valkruid. Zeker parnassia, vetblad en valkruid zeggen iets over de huidige kwaliteit van het blauwgrasland, want het gebied staat onder druk van verdroging en verzuring.

Hoger op de helling is het blauwgrasland vergezeld van meer productieve soorten waaronder grote wederik en moeraskruid.

Heisschraal grasland

Het heischraal grasland is vaak een overgangsgebied tussen de blauwgraslanden en de natte hei. Het heeft relatief zure voedselarme bodems met overwegend grasachtige planten en kruiden. Planten die hier voorkomen zijn; tandjes gras, stekelbrem, klein warkruid, stijve ogentroost, tormentil, liggend walstro en de klokjesgentiaan. Gevlekte orchis, welriekende orchis en liggende sleutelbloem.

Vochtige natte heide

De vochtige /natte heide, de naam zegt het al de bodems zijn over het algemeen nat, vrij zuur en voedselarm. De vegetatie wordt gekenmerkt door dwergstruiken waarbij dophei dominant aanwezig is. Ook het pijpenstrootje komt veel voor. Gagel, kleine zonnedauw, klokjesgentiaan, veenpluis, witte snavelbies en waterveenmos.

Droge heide

De droge heide is ontstaan op uitgeputte bodems. Door het rooien van bomen; het plaggen of begrazen van de heide zijn eeuwenlang mineralen afgevoerd. Er waren meerdere methoden om te plaggen; ondiep, waardoor strooisel en houtige resten geoogst werden; en diep, door te steken met een schop waardoor humus en de humeuze toplaag van de bodem werd afgevoerd.

Op de hogere zandgronden ontstond hierdoor een open landschap met dwergstruiken aangepast aan deze voedselarme en vrij zure omstandigheden. De heiden werden door schapen begraaasd, hierdoor bleef het landschap open. De mineralen en plaggen kwamen vaak op de essen rondom terecht. (Menkveld Es)

De Droge Heide komt voornamelijk voor op de hogere zandgronden en deze overstromd eigenlijk nooit omdat deze hoger is gelegen. De vegetatie bestaat voornamelijk uit grasachtige planten en dwergstruiken zoals bosbes en struikhei, kraaiheide en pijpenstrootje. Ook grote struiken zoals jeneverbes komen er voor.

Kruidenrijke akkers.

Ten zuiden van het Stelkampsveld ligt de Menkvelder Es. Daar hebben zich in de loop van de jaren kruidenrijke akkers ontwikkeld. Plantengemeenschappen zoals, akkerogentroost, korenbloem, kleine leeuwenklauw en slofhak komen hier voor. Ook is meerdere malen het groot spiegelklokje aangetroffen.

landschap

Ontstaan van het landschap

Tropisch Nederland

Landgoed Beekvliet ligt geologisch gezien, net als een groot gedeelte van Nederland, in het Noordzeebekken. Dit is een sedimentatiebekken: een diep en langzaam wegzinkend stuk aardkorst, dat zich tegelijk met het zakken weer opvult met rivierzand- en slib en ander sediment. Het Noordzeebekken wordt begrensd door het Oost-Nederlands Plateau, dat zich ca. 8-10 km ten oosten van Beekvliet, op de lijn Groenlo-Eibergen, bevindt.

De zeer oude, slecht doorlatende mariene kleilagen (uit het tropische Tertair, 2,5 miljoen jaar geleden) liggen op het Oost-Nederlands Plateau dicht aan de oppervlakte. Naar het westen toe, richting het IJsseldal duikt de basis dieper weg. Bij het Stelkampsveld ligt deze basis op 30 à 40 meter diepte. Daarboven liggen afzettingen van grof grindrijk rivierzand, mede aangevoerd door een aftakking van de Rijn (de Rijnzanden).

IJstijden

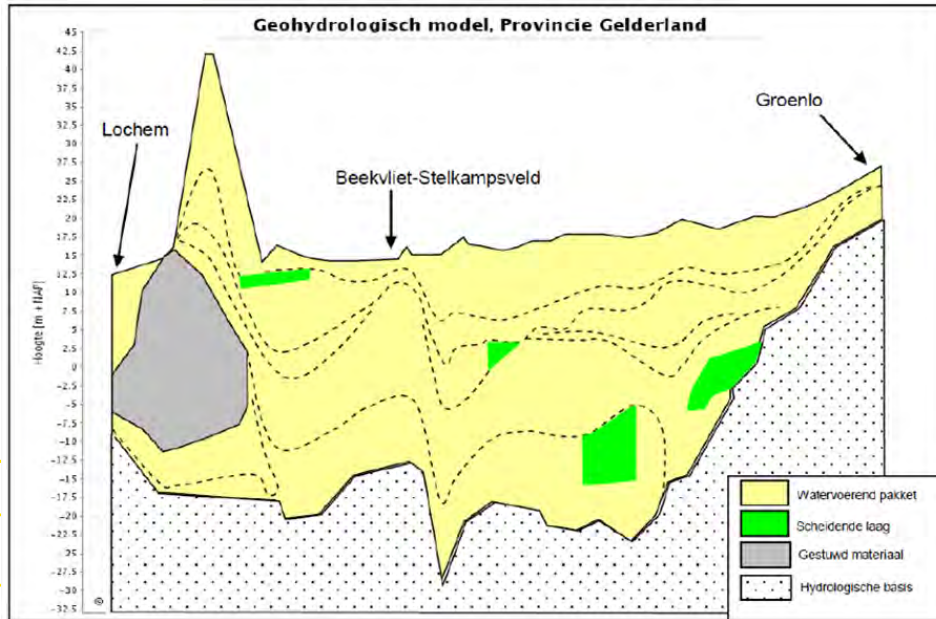
In de voorlaatste ijstijd (of beter gezegd glaciaal), zo'n 200.000 jaar geleden, heeft gestuwd landijs de Lochemse en Kale berg gevormd. Deze 'bergen' liggen ten noordwesten van Beekvliet. Ook werd in deze periode door schurend ijs keileem en grof zand afgezet. Toen het warmer werd, ontstonden door smeltend ijs diepe erosiedalen en afzettingen van grof zand en grind.

In de laatste ijstijd 115.000 tot 10.000 geleden heerste er in Nederland een toendraklimaat. Er lag geen landijs, maar het was wel erg koud. Hierdoor was er nauwelijks begroeiing en had de wind vrij spel. De Noordzee was grotendeels drooggevallen. De wind verplaatste enorme hoeveelheden zand en creëerde langgerekte dekzandruggen in de erosiedalen.

landschap

Dwarsdoorsnede ondergrond

De dwarsdoorsnede loopt van Groenlo in noordwestelijke richting naar Lochem. De Lochemse en Kale berg en het Oost-Nederlands plateau zijn goed op de dwarsdoorsnede te zien. De hydrologische basis is de bodemlaag waarboven het grondwater zich bevindt. Deze laag wordt gevormd door de eerder genoemde mariene kleien. Daarboven liggen achtereenvolgens de Rijnzanden, de smeltwaterafzettingen van net na de voorlaatste ijstijd en de dekzanden. Deze zanden vormen samen het watervoerend pakket. De Rijnzanden zijn in het algemeen kalkrijk. Ook de smeltwaterafzettingen en de dekzanden kunnen veel kalk bevatten.

dwarsdoorsnede van de ondergrond.

landschap

Kalkrijke kwel

Door de regionale helling in het gebied en de kalkrijke zanden kwelt op Beekvliet gedurende het hele jaar kalkrijk grondwater op. Water dat op grotere afstand van Beekvliet is geïnfiltreerd en het gebied bereikt is immers langdurig in contact geweest met de diepere kalkhoudende ondergrond. Hierdoor heeft het mineralen zoals calcium kunnen opnemen.

Het ontstaan van het kampenlandschap

Op de langgerekte dekzandruggen die in de laatste ijstijd zijn gevormd is het typische kampenlandschap ontstaan. De kenmerkende kleinschalige afwisseling van akkers, graslanden, heiden met vennen, houtwallen, bosjes en kronkelende wegen zie je hier duidelijk terug.

Toen 5.300 jaar geleden de eerste boeren Nederland binnentrokken, was het noorden en midden van Nederland nog onbewoonbaar. De eerste boeren vestigden zich dan ook in het zuiden van Nederland. De bossen en moerassen in de Achterhoek werden aanvankelijk door pioniers ontgonnen. Waarschijnlijk vanaf de achtste eeuw ontstonden buurschappen van bij elkaar liggende boerderijen en systematisch ontgonnen percelen. Vanaf de dertiende eeuw werden marken opgericht om het gezamenlijk gebruik en beheer van de gemeenschappelijke of woeste gronden goed te regelen.

Woeste gronden

Op deze woeste gronden lieten de boeren hun schapen grazen. Ook gebruikten ze de gronden om plaggen te steken, die ze vervolgens in de potstal legden. De plaggen vermengd met mest waren een belangrijke meststof voor hun akkers. De woeste gronden werden verder gebruikt voor turf, (hak-)hout, het houden van varkens in de gemeenschappelijk bossen ("akeren") en het weiden van vee in de broeklanden.

landschap

Dekzandruggen

Op de dekzandruggen creëerden de boeren hun akkers. Door eeuwenlange bemesting zijn de dekzandruggen verder opgehoogd. Het boerenerf met de boerderij, moestuin en boomgaard lag op de flanken van de rug. Langs de beekjes was grasland dat diende als hooiland en als weiland. Houtranden als bossingels, hagen en heggen werden aangelegd om de gewassen te beschermen tegen wind en wildvraat, als eigendomsmarkering en om het vee binnen te houden. De wegen volgden de vormen van het landschap en zijn daarom kronkelig.

Kamp

Een kamp is een individuele akker. In dit gebied liggen ook essen. Een es was een groter akkercomplex dat door meerdere boeren werd gebruikt en dat omzoomd werd door de boerenerven. Essen zijn ontstaan op de overgangen van stuwwallen (uit de voorlaatste ijstijd) naar de nattere gronden. Het kampenlandschap is individueel ontgonnen op de kleinere dekzandkopjes in en langs de lager gelegen gebieden. Op Beekvliet zijn de kampen en essen door hun hogere en bolle ligging, met soms een steilrand, nog goed in het landschap te herkennen.

De meeste boerderijen, zoals de Steelkamp, lagen in 1774 al grotendeels op dezelfde plek, evenals de Maandagsdijk. De Maandagsdijk is een oude Hessenweg, onderdeel van een handelsroute naar Duitsland. In 1811 werd de marke verdeeld en waren alle woeste gronden particulier bezit. Dit was het gevolg van een nieuwe wet die de agrarische productiviteit moest bevorderen.

landschap

Het gebiedje dat nu Stelkampsveld is bestond in 1846 uit een heidevegetatie met enkele natte plekken, die tussen heide en grasland werden geclassificeerd.

De kaart van 1900 laat bosontwikkeling zien, wat duidt op afnemend gebruik van de heidegronden. Een verklaring hiervoor is de introductie van kunstmest die een einde maakte aan de afhankelijkheid van woeste grond.

In de 20e eeuw is het gebied verder bebost.
Het Stelkampsveld was tot 20 jaar geleden boerenland (blauwgrasland).
Zo'n 100 jaar geleden hadden we in Nederland 30.000 hectare blauwgrasland. Daar is nu nog maar 30 hectare van over.

Doordat 20 jaar geleden (1995) 20 tot 30 centimeter (humusrijke) grond is afgegraven, zijn oliehoudende zaden weer aan de oppervlakte komen te liggen.

Enkele jaren later kwamen de eerste bloemen weer tevoorschijn.

Bronnen: <https://mijngelderland.nl/inhoud/canons/lochem/marken> <https://www.heerlijkheidborculo.nl/geschiedenis/marken-in-de-heerlijkheid-borculo/> <https://landschapsbeheergelderland.nl/kampenlandschap/> <https://www.leestekensvanhetlandschap.nl/es> Beheerplan

natura 2000

Natura 2000 gebied Stelkampsveld

Vanwege de zeldzame natuur is dit gebied in 2013 aangewezen als Natura 2000-gebied.

Natura 2000-gebieden komen voort uit de Europese habitatrichtlijn. Dit zijn Europese afspraken om heel bijzondere planten en dieren en hun leefgebieden te beschermen.

Verdroging, vermesting en verzuring

De bijzondere natuur op het Stelkampsveld wordt bedreigd door verdroging, vermesting en verzuring.

Vermesting en verzuring komt voornamelijk door een teveel aan stikstof.

Wat is stikstof en waarom is het een probleem?

80% van de lucht die we inademen bestaat uit stikstof. Stikstof is een energiebron en bouwstof voor planten en dieren.

Een probleem vormt een teveel aan 'reactief stikstof', dus ammoniak dat vrijkomt uit mest en stikstofoxiden die vrijkomen bij de industrie en verkeer. Van nature komt maar een kleine hoeveelheid reactief stikstof voor, maar nu teveel. Hierdoor is de grond te voedselrijk.

Planten die houden van veel voedsel zoals bramen, brandnetels, bepaalde grassoorten, nemen toe. Maar de bijzondere soorten die houden van voedselarme grond hebben het zwaar.

Daarnaast zorgt een te veel aan reactief stikstof voor verzuring, waardoor belangrijke mineralen als calcium in de grond wegspoelen. Soorten die houden van kalkrijke grond hebben het daardoor moeilijk.

natura 2000

Natuurontwikkeling

Om de natuur te behouden en te versterken worden de volgende maatregelen getroffen:

Boskap, ten behoeve van

- Het tegengaan van verdroging:
 - Met name naaldbomen nemen veel regen- en grondwater op. Door bomen te kappen kan dit water weer naar de lageregelegen gebieden stromen.
- Het uitbreiden van natuur
 - Kleine natuurgebieden zijn kwetsbaar. Grotere gebieden hebben meer ruimte voor plantensoorten om de droogte te overleven. In de jaren erna kunnen zij het rest van het gebied weer koloniseren.
 - Het bos vormt een barrière voor uitwisseling van diersoorten als libellen, vlinders en andere insecten. Door het bos te kappen wordt bloemrijke natuur met elkaar verbonden.

Het verhogen van de grondwaterstand

- Planten hebben hierdoor minder last van zure regen, doordat het grondwater de zuren neutraliseert.
- Het gebied wordt daarmee beter bestand tegen droge periodes. Het kan voorkomen dat vennen in droge periodes volledig droog vallen.

nawoord

Deze verdieping, behorende bij de korte en lange wandeling over Beekvliet en Stelkampsveld, hebben wij met zeer veel plezier gemaakt.

Dit in het kader van onze eindopdracht van de ontzettend brede en informatieve cursus,; natuurgids van IVN.

Wij hebben ruim een jaar lang over zeer veel onderwerpen, natuur in de breedste zin van het woord, meer geleerd. Dit hebben we getracht te gebruiken in deze verdieping maar natuurlijk vooral in de wandeling in dit bijzondere stukje natuur in Nederland.

Wij hopen dat je er ook veel plezier aan hebt beleefd.

Stelkampsveld, Barchem, voorjaar 2020.

Esther van den Berg
Rianne Henkes
Elles van Nieuwenhuijzen

Bronnen en informatietips:

www.gelderland.nl/Stelkampsveld

www.natura2000.nl/gebieden/gelderland/stelkampsveld

www.gelderland.nl/bestanden/Documenten/Gelderland/03Natuur-en-milieu/160704_060_Stelkampsveld_definitief_beheerplan.pdf

foto's: www.Pixabay.com, www.vogelbescherming.nl, www.ravon.nl, www.sovon.nl